

ליקוטי אמרים

פרק כז

שסא

ולא תתורו גו': שלח טו, לט.

פרק כז ואם העצבות אינה מדאגת עונות אלא מהרהורים רעים ותאוות רעות שנפלות במחשבתו. הנה אם נופלות לו שלא בשעת העבודה אלא בעת עסקו בעסקיו ודרך ארץ וכהאי גוונא אדרבה יש לו לשמוח בחלקו שאף שנפלות לו במחשבתו הוא מסיח דעתו מהן לקיים מה שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם

שנאמר ולא תתורו .. ואמרו רז"ל ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כאלו עשה מצוה: והמעייין יבין שאדה"ז מכאר מארז"ל זה ע"פ הגמרא בקידושין שם⁴.

(כ"ק אדמו"ר מוהרריי"צ⁵)

אף שנפלות לו במחשבתו הוא מסיח דעתו מהן לקיים מה שנאמר ולא תתורו .. וכשמסיח דעתו מקיים לאו זה ואמרו רז"ל ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר .. ובכל רחיה ורחיה שמדחהו ממחשבתו כו': כלומר: נוסף לזה שהאדם מצווה למשול ברוחו ולדחות את התאוה ממחשבתו כדי שלא תבוא לידי פועל (כי אם יחשוב בה לא יהי בכחו להתגבר על לבו) – הנה הדחי' ממחשבתו היא גופא מצוה (לקיים מה שנאמר ולא תתורו), ואף אם הי' בטוח שגם אחרי חשבו יהי בכחו להתגבר שלא תבוא התאוה לידי פועל, רק שרצונו לחשוב בה כדי להתענג מהמחשבה עצמה – גם על זה חלה האזהרה ד"ולא תתורו גו'", להיות "סור מרע" גם ממצחבה זרה.

וטעם הדבר⁶ – כמארז"ל⁷ "הרהורי עבירה קשים מעבירה"⁸, כידוע שעיקר יניקת החיצונים בבחי' תוספת חיות היא מטומאת המחשבה דוקא.

[ובפרטיות יותר:

עיקר חיות החיצונים היא מן המדות, שעליהן נאמר⁹ "את זה לעומת זה עשה אלקים", וכמארז"ל¹⁰ "לא

לקמן – ראה גם רבינו בחיי נצבים כט, יח. רקנטי וחי מט, לג. נשמת אדם (לר' אהרן שמואל מקרעמניץ) פ"ו ופ"ח. מאמרי אדה"ז נביאים ע' קצט. ע' רג ואילך. שער האמונה ו, א. שערי אורה שער החנוכה ז, א. מאמרי אדה"ז דברים ח"א ע' קיד (יש"ג). נ"ך ע' קד. המשך תרס"ו ע' שנד. 7) יומא כט, א. וראה "לקוטי פירושים" לעיל פ"א ד"ה הרהורי. ושי"ג. 8) אף שע"פ דיני התורה – אין עונשין על המחשבה, וכל עונשי התורה – ארבע מיתות ביי"ד, ואפילו מלקות – אינם אלא על מעשה בפועל ממש. 9) קהלת ז, יד. 10) ראה פסחים נו, א. ויק"ר פל"ג, ה. ועוד.

ואם העצבות אינה מדאגת עונות אלא מהרהורים רעים ותאוות רעות שנפלות במחשבתו כו': אין לפרש כוונת אדה"ז שבאופן זה אין מקום לעצה שבפרק הקודם (זאת ישים אל לבו כי אין הזמן גרמא כעת לעצבות .. רק לזאת צריך קביעות עתים כו'), מאחר שהתאוות נופלות במחשבתו עתה – כי: (א) סו"ס למה לא ידחה את העצבות לזמן אחר (באם אין הזמן מתאים עתה)? (ב) עפ"ז החילוק אינו בין דאגת עוונות לנפילת הרהורים כו', אלא בין ענין שבשעת מעשה לענין שבעבר, ודלא כמ"ש בתניא.

(כ"ק אדמו"ר¹¹)

ואם העצבות אינה מדאגת עונות אלא מהרהורים רעים ותאוות רעות .. יש לו לשמוח בחלקו שאף שנפלות לו במחשבתו הוא מסיח דעתו מהן: כי אם אינו מסיח דעתו מהרהורים הרעים, אלא מחשב בהם – הרי זה בכלל "דאגת עוונות" (שהרי מחשבת הרהורים רעים ברצון היא עבירה) שעל זה דיבר כבר בפרק הקודם.

(כ"ק אדמו"ר¹²)

אם נופלות לו שלא בשעת העבודה: ואם נופלות לו בשעת העבודה – יתבאר לקמן פכ"ח.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ¹³)

יש לו לשמוח בחלקו שאף שנפלות לו במחשבתו הוא מסיח דעתו מהן לקיים מה

1) הגהה לשיעורים בספר התניא (כתי"ק). 2) הגהה לשיעורים בספר התניא – נדפסה ב,תניא בצירוף מ"מ, ליקוט פירושים, שינויי נוסחאות ע' תקיד. 3) קיצורים והערות ע' יג. 4) ושם: "רמי רב טובי בר רב קיסנא לרבא, תנן כל העושה מצוה אחת מטיבין לו, עשה אין לא עשה לא, ורמינהי ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה, אמר לי' התם כגון שבא דבר עבירה לידו וניצול הימנה" (ההוא ישב ולא עבר עבירה דקאמר נוטל עלי' שכר, בעבירה שבא לידו וכפה יצרו ולא עבר, אין מצוה יתירה מזו" – רש"י). 5) אגרות קודש ח"ב ס"ע תקמד. 6) בהבא

ישב ולא עבר עבירה כו':
מכות כג, ב. קידושין לט, ב.
מכיר מקומו: ע"ד לשון חז"ל
— אבות פ"ו מ"ו.

אשר אתם זונים אחריהם. ואין הכתוב מדבר בצדיקי'
לקראם זונים ח"ו אלא בנינונים כיוצא בו שנופלים לו
הרהורי ניאוף במחשבתו בין בהיתר כו' וכשמסיה
דעתו מקיים לאו זה ואמרו רז"ל ישב ולא עבר עבירה
נותנים לו שכר כאלו עשה מצוה ועל כן צריך לשמוח
בקיום הלאו כמו בקיום מצות עשה ממש ואדרבה
העצבות היא מגסות הרוח שאינו מכיר מקומו ועל כן
ירע לבבו על שאינו במדרגת צדיק שלצדיקים בודאי
אין נופלים להם הרהורי שטות כאלו כי אילו היה מכיר
מקומו שהוא רחוק מאד ממדרגת צדיק והלואי היה
בינוני ולא רשע כל ימיו אפי' שעה אחת הרי זאת היא
מדת הבינונים ועבודתם לכבוש היצר וההרהור העולה

[זד, א]

לחשוב באיזה מו"מ וכיו"ב), אבל בלא"ה אנו רואים
בחוש שאין המוח ריק בשום אופן, ומשוטט במחשבה
לפי ערך האדם, וממחשבותיו נוכל להכיר להיכן
לבו נוטה, כי למקום שלבו מקושר — לשם משוטטת
מחשבתו בדרך ממילא].

(כ"ק אדמו"ר האמצעי¹³)

לקיים מה שנאמר ולא תתורו: והוא ממנין תרי"ג
מצוות.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ¹⁴)

ישב .. כאלו עשה מצוה: הגרסא לפנינו —
במכות: „היושב .. כעושה מצוה“, ובקידושין: „ישב
.. כעושה מצוה“.

(כ"ק אדמו"ר¹⁵)

ואדרבה: תיבה זו נמצאת באל"ף¹⁶ או בה"א¹⁷.

(כ"ק אדמו"ר¹⁵)

והלואי היה בינוני: כלומר: במצבו עתה עליו
להשתוקק להיות בינוני (ולא להיות צדיק).

(כ"ק אדמו"ר¹)

15 „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות“. 16 לדוגמא:
פסחים כח, א. 17 לדוגמא: ר"ה בסופה.

בספר היד (הל' ע"ז פ"ב) ובסמ"ג (לארין טו) משמע שלא זו היא רק
בעיקרי הדת או בזנות, ורבנו סעדי' גאון לא הכניס כלל „ולא תתורו“
במנין המצוות, לא באזהרותיו ולא בספר המצוות שלו (ועיין ט'
האמונות ודעות שלו מאמר י"ד שער ז) (כ"ק אדמו"ר — הערה
לקיצורים והערות שם (ע' קמח).

כאברהם שיצא ממנו ישמעאל (שהוא בחי' חסד
דקליפה¹¹, תאוות רעות) ולא כיצחק שיצא ממנו
עשו (שהוא בחי' גבורה דקליפה¹¹, כמ"ש¹² „ועל
חרבך תחיי"ו""). וזהו ענין שבעים אומות, כי ז' מדות
הן, וכל אחת מהן כלולה מעשר.

אמנם, מצד יניקתם מן המדות — כבר הי' כלה
חיותם, ורק ע"י יניקתם מטומאת המחשבה, ששרשה
הגבה למעלה, כמבואר בספרי הקבלה שהיא מעלמא
דאתכסיא (וכמו שאנו רואים באדם, שהמחשבה היא
מעצמות הנפש, כנראה בחוש שאין אדם יכול להיות
אפי' רגע אחד בלי שוטטות המחשבה, ומזה נעשה
הרצון והשכל כו') — נעשה בהם תוספת חיות יותר
מכפי ערך המדה שלהם].

ואף שאינו חושב בזה אלא מחשבה בעלמא, שהיא
חיצונית בלבד — מ"מ מזה גופא שמחשבתו היא
בענין זה ניכר שיש בלבו התקשרות לזה [ואף
שלאכאורה כדי לקשר עצמו באיזה ענין צריך להעניין
דעתו במחשבה (ולא די במחשבה חיצונית בעלמא) —
זהו דוקא כשרוצה להטות עצמו למחשבה זו (כגון

11 ראה גם מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ב ע' תקלח ואילך. לקו"ש
ח"כ ע' 101 ואילך. וש"ג. 12 תולדות כו, מ. 13 מאמרי
אדהאמ"צ נ"ך ע' פח. ע' צד. 14 קיצורים והערות ע' יד*.

* בכתי' 1 אינו. ואולי שתי סברות הן, ותלוי בדעת מוני המצוות:
בסהמ"צ להרמב"ם (ל"ת מ"ז) — „הזהירנו שלא לתור .. ר"ל המשך
אחר התאוות הגשמיות והתעסק המחשבה בהן“, ועד"ז בספר החינוך
מצוה שפ"ו (וראה ג"כ שערי תשובה לרבנו יונה שער ג אות מא). אבל

ליקוטי אמרים

פרק כז

שסג

ולדחותו בשתי ידים כנ"ל:
 פי"ב. אם תגביה כנשר וגו':
 עובדי' א, ד. דף קכז: ע"ב
 (בשינוי לשון קצת). אל יפול
 לב אדם עליו: לשון הכתוב
 – שמואל א יז, לב. אמר
 איוב: ב"ב טז, א. שיגיע
 אליהם כמעשה הרשעים:
 ע"ד לשון הכתוב – קהלת ח,
 יד.

מהלב למוח ולהסיח דעתו לגמרי ממנו ולדחותו בשתי ידים כנ"ל ובכל דחיה ודחיה שמדחהו ממחשבתו אתכפיא ס"א לתתא ובאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא ואתכפיא ס"א דלעילא המגביה עצמה כנשר לקיים מ"ש אם תגביה כנשר וגו' משם אורידך נאם ה' וכמו שהפליג בזהר פ' תרומה [דף קכח] בגודל נחת רוח לפניו ית' כד אתכפיא ס"א לתתא דאסתלק יקרא דקב"ה לעילא על כולא יתיר משבח' אחרא ואסתלקות' דא יתיר מכולא וכו'. ולכן אל יפול לב אדם עליו ולא ירע לבבו מאד גם אם יהיה כן כל ימיו במלחמה זו כי אולי לכך נברא וזאת עבודתו לאכפיא לס"א תמיד. ועל זה אמר איוב בראת רשעים ולא שיהיו רשעים באמת ח"ו אלא שיגיע אליהם כמעשה הרשעים במחשבתם והרהורם לבד והם יהיו נלחמים תמיד להסיח דעתם מהם כדי לאכפי' לס"א ולא יוכלו לבטלה מכל וכל כי זה נעשה ע"י צדיקים. ושני מיני נחת רוח לפניו ית' למעלה. א' מביטול הס"א לגמרי ואתהפכא ממרירו למתקא ומחשוכא לנהורא ע"י הצדיקים. והשנית כד אתכפיא הס"א בעודה בתקפה וגבורתה ומגביה עצמה כנשר ומשם מורידה ה' באתערותא

תענוג זה כל התענוגים כלא חשיבי, ולכן לצורך הנצחון מבזבו המלך את כל אוצרותיו.

והנה, עיקר ענין הנצחון הוא בעוד השונא בתוקפו ומורידו משם, משא"כ לאחר גמר הכיבוש וכליון השונא – לא שייך עוד ענין הנצחון, אלא תענוג ומנוחה בלבד. ועפ"ז מובן שגם העריבות והתענוג בשעה שהשונא בתוקפו והמלך מפילו (שהוא עיקר ענין הנצחון, כנ"ל) הם גדולים יותר מהתענוג שלאחר גמר הכיבוש.

ועפ"ז מובן בנדוד"ד – שהתענוג שישנו, כד אתכפיא הס"א בעודה בתקפה וגבורתה" (בחי' בינוני) הוא גדול יותר מהתענוג, מביטול הס"א לגמרי" (בחי' צדיק).

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ²³)

ועל זה אמר איוב בראת רשעים כו': זהו תירוץ הקושיא דפ"א («וגם להבין מה שאמר איוב רבש"ע בראת צדיקים בראת רשעים כו' והא צדיק ורשע לא קאמר»). ועיין ג"כ לעיל פי"ד¹⁸.

(כ"ק אדמו"ר¹⁵)

ושני מיני נחת רוח לפניו ית' למעלה. א' מביטול הס"א לגמרי. . והשנית כד אתכפיא הס"א בעודה בתקפה וגבורתה. . ומשם מורידה ה' כו': והביאור בזה – ע"פ המבואר¹⁹ בענין, והנצח²⁰ זו ירושלים²¹, שיש שני מיני תענוגי מלכים: יש תענוג שהמלך מתענג, בהראותו את עושר כבוד מלכותו" (כדמצינו באחשורוש²²), ויש תענוג הבא ע"י הנצחון (כשיש מורד והמלך מנצחו), ולגבי

הימים"א כט, יא. (21) ברכות נח, סע"א. (22) אסתר א, ד. (23) אוה"ת בשלח ע' תרעט. ענינים ע' רה.

(18) ושם: «ולכן אמר איוב בראת צדיקים כו'» (צוין גם בלקוטי הגהות המיוחס להצ"צ). (19) ראה סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תקפ"ט ואילך. תו"ח שמות שכב, א ואילך. ובכ"מ. (20) דברי

ליקוטי אמרים

[ז, ב]

[ז, ב]

דלתתא ע"י הבינונים. וז"ש הכתוב ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי מטעמים לשון רבים שני מיני נחת רוח והוא מאמר השכינה לבניה כללות ישראל כדפי' בתיקונים. וכמו שבמטעמים גשמיים ד"מ יש שני מיני מעדנים אחד ממאכלים ערבים ומתוקים. והשני מדברים חריפים או חמוצי' רק שהם מתובלים ומתוקני' היטב עד שנעשו מעדנים להשיב הנפש. וז"ש הכתוב כל פעל ה' למענהו וגם רשע ליום רעה פי' שישוּב מרשעו ויעשה הרע שלו יום ואור למעלה כד אתכפיא ס"א ואסתלק יקרא דקב"ה לעילא. ולא עוד אלא אפי'

ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי: תולדות כז, ד. כדפי' בתיקונים: תכ"א (נא, ב). כל פעל ה' למענהו וגו': משלי טז, ד.

אינה בביטול וכליון היצה"ר כשלעצמו, אלא שע"ז יהי' הוספה בקדושה, וזהו ענין התבלין – שעל ידו נעשה, "מעדנים להשיב הנפש" מ, דברים חריפים או חמוצי', ע"ז שהם, מתובלים ומתוקני' היטב.

(כ"ק אדמו"ר²⁸)

וכמו שבמטעמים גשמיים וכו': ההדגשה, "במטעמים גשמיים" [דלכאורה מאי קמ"ל בתיבות אלן] – לרמז שגם הנמשל (מאמר השכינה לבני, "ועשה לי מטעמים", ויתרה מזו – "מעדנים להשיב הנפש") קשור ב, "מטעמים גשמיים" (עניני עוה"ז) דוקא. וק"ל.

(כ"ק אדמו"ר²⁹)

וגם רשע ליום רעה פי' שישוּב מרשעו ויעשה הרע שלו יום ואור למעלה: ועד"ז יש לבאר גם מ"ש³⁰, "להשקיט לו מימי רע" – ע"ד המבואר באגה"ק³¹ בפירוש הכתוב³², "ועבודת הצדקה השקט גו'" ("השקט הוא מלשון שוקט על שמריו, דהיינו שהשמרים נפרדים לגמרי מן היין ונופלין למטה לגמרי והיין למעלה זך וצלול בתכלית, ועד"ז .. בחי' תערובת רע שבנפשו נברר ונפרד מעט מעט עד שנופל למטה כו")³³, שע"ז נעשה מבחי' "רע" – בחי' "ימי" ("יום ואור למעלה").

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ³⁴)

(איוב לד, כט), "והוא ישקיט ומי ירשיע" – ראה זח"ג לו, ב (ושם: "פתח ואמר והוא ישקיט ומי ירשיע וגו', והוא ישקיט, בזימנא דקוב"ה יהיב שקיטו ושלוחו לבר נש מאן הוא רשאי לאבאשא לי ולמעבד לי' קטיגוריא"). וראה גם אוה"ת דרושים לפסח ע' תשנז. "תניא בצירוף מ"מ, ליקוט פירושים, שינויי נוסחאות" אגה"ק ע' רל. (34) הערות וצינונים לביאורי הזהר ח"א (ע' 16).

עיקר הענין ד, אתכפיא הס"א בעודה בתקפה וגבורתה" הוא ע"י העבודה בקבלת עול מלכות שמים, שהיא ביטול היש בלי טעם ודעת (כמו ביטול העבד אל האדון, שאינו בטל אליו מפני שידוע ומשיג מעלת האדון, אלא מפני שהוא עבד), כי ביטול זה הוא ביטול עצם היש בעודו בתקפו.

משא"כ בעבודה שע"פ טעם ודעת – אף שגם עבודה זו נקראת ביטול היש (שהרי היא בבחי' אתכפיא ולא בבחי' אתהפכא חשוכא לנהורא²⁴), מ"מ, הרי מצד ההשגה וההתבוננות באלקות יש לו אהבה ורצון למה שהוא בטל אליו, וא"כ אינו בבחי' יש כ"כ, ואין זה "בעודה בתקפה וגבורתה" ממש.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב²⁵)

כד אתכפיא הס"א .. וכמו שבמטעמים גשמיים .. מדברים חריפים או חמוצי' רק שהם מתובלים ומתוקני' היטב עד שנעשו מעדנים להשיב הנפש: ועפ"ז יובן לשון מארז"ל²⁶, "בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין" – דלכאורה, הרי ענין התורה הוא לבטל את היצה"ר (כמארז"ל²⁷ "משכחו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ"), ואילו התבלין אינו מבטל את התבשיל, אלא אדרבה – מתבל אותו ונותן בו טעם? וע"פ המבואר כאן יובן היטב, כי תכלית הכוונה

24) ראה תו"א ויקהל פט, ג ואילך (וביאורו בהוספות לשם קיד, ג ואילך) במעלת אתכפיא על אתהפכא מצד היותה בבחי' ביטול היש.

25) סה"מ עטר"ת ע' רה. (26) קדושין ל, ב. (27) קדושין שם.

28) שיחת ש"פ וישב תשכ"ו. קונטרס ענינה של תורת החסידות

סי"ט הערה 114. (29) היכל מנחם ח"ג ע' פד. (30) תהלים

צד, יג. (31) סי"ב. (32) ישע"י לב, יז. (33) ועד"ז כתיב

ליקוטי אמרים

פרק כז

ששה

זובח יצרו: לשון חז"ל –
 סנהדרין מג, ב. שעה רביעית
 כו': שבת י, א. בולס פיו
 מלדבר: ע"ד לשון ספר יצירה
 רפ"ג, וע"ד לשון חז"ל –
 בכורות מ, ב.

בדברים המותרים לגמרי כל מה שהאדם זוכה יצרו
 אפי' שעה קלה ומתכוין לאכפאי לס"א שבחלל
 השמאלי כגון שחפץ לאכול ומאחר סעודתו עד לאחר
 שעה או פחות ועוסק בתורה באותה שעה. כדאיתא
 בגמ' שעה רביעית מאכל כל אדם שעה ששית מאכל
 ת"ח. והיו מרעיבים עצמם שתי שעות לכוונה זו אף
 שגם אחר הסעודה היו לומדים כל היום. וכן אם
 בולם פיו מלדבר דברים שלבו מתאוה מאד לדברם
 מענייני העולם וכן בהרהורי מחשבתו אפי' במעט
 מועיר דאתכפאי ס"א לתתא אסתלק יקרא דקב"ה
 וקדושתו לעילא הרבה ומקדושה זו נמשכת קדושה
 עליונה על האדם למטה לסייעו סיוע רב ועצום לעבודתו

מאכל ת"ח. והיו מרעיבים עצמם שתי שעות
 לכוונה זו: ביאור החילוק בין תלמידי חכמים, ש'היו
 מרעיבים עצמם שתי שעות, לשאר כל אדם, שדי לו
 באיחור סעודתו, „עד לאחר שעה או פחות“:

„תלמידי חכמים“ – הם בנצח והוד (כידוע³⁷ בפירוש
 מארז"ל³⁸ „תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם“,
 ש'תלמידי חכמים" הם נצח והוד, והם „מרבים
 שלום“ – בחי' יסוד – „בעולם" דמלכות), שהם
 „תריץ פלגי גופא“³⁹ שנחשבים לאחד.

ולכן „היו מרעיבים עצמם שתי שעות“: שתי שעות
 אלו הן השעה הרביעית והחמישית, שהן כנגד נצח
 והוד (כי שש השעות שעד חצי היום הן כנגד שש
 המדות, מחסד עד יסוד). ומאחר שהשעה נחלקת
 לתת"רף חלקים⁴⁰, שהם מספר ה' פעמים „גבורה“⁴¹
 – הרי בשתי שעות יש ב' פעמים מספר זה (של ה'
 פעמים גבורה), כנגד ב' פעמים מנצפ"ך (שהן בחי'
 ה' גבורות)⁴² שבנצח והוד (כמ"ש⁴³ „קסת הסופר אשר
 במתניו“ – „קסת" בגימטריא ב"פ מנצפ"ך, והיא
 „במתניו“ – בחי' נצח והוד הנקראות מתנייים⁴⁴).
 ולכן היו מרעיבים עצמם בשתי שעות אלו, כדי
 להתגבר ולכבוש את יצרם („לאכפאי לס"א“).

ועי"ז היתה אכילתם בשעה השישית (כנגד מדת
 היסוד) – בבחי' „צדיק אוכל לשובע נפשו“⁴⁵, היינו

בדברים המותרים לגמרי כל מה שהאדם זוכה
 יצרו .. לאכפאי לס"א .. אסתלק יקרא דקב"ה
 וקדושתו לעילא הרבה ומקדושה זו נמשכת
 קדושה עליונה על האדם למטה לסייעו סיוע
 רב ועצום לעבודתו ית': מעלה זו („אסתלק יקרא
 דקב"ה וקדושתו לעילא הרבה .. לסייעו סיוע רב
 ועצום לעבודתו ית'“) מוסיף אדה"ז בפעולת „קדש
 עצמך במותר לך" לגבי אתכפאי בדבר איסור (שבזה
 דיבר עד כאן, ושם לא הזכיר מעלה זו).

(כ"ק אדמו"ר³⁵)

כל מה שהאדם זוכה יצרו .. כגון שחפץ לאכול
 ומאחר סעודתו עד לאחר שעה או פחות ועוסק
 בתורה באותה שעה .. אסתלק יקרא דקב"ה
 וקדושתו לעילא הרבה ומקדושה זו נמשכת
 קדושה עליונה על האדם למטה לסייעו סיוע
 רב ועצום לעבודתו ית': מודגש ומדויק בדברי
 אדה"ז שהמשכת הקדושה העליונה על האדם למטה
 אינה מפני האתכפאי בלבד, מה שכופה את עצמו
 לאחר סעודתו, אלא גם מפני שעוסק אז בתורה.

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ³⁶)

לאכפאי לס"א .. כגון שחפץ לאכול ומאחר
 סעודתו עד לאחר שעה או פחות .. כדאיתא
 בגמ' שעה רביעית מאכל כל אדם שעה ששית

קידוה"ח רפ"ו. ובכ"מ. (41) ראה פע"ח שער ר"ה פ"ג.
 (42) שעה"ה"א פ"ד. ובכ"מ. (43) יחזקאל ט, ג. (44) ראה
 פע"ח שער הפורים פ"ה. (45) משלי יג, כה.

(35) אגרות קודש חכ"ג ע' שפד. (36) אגרות קודש ח"א ע'
 שסב. (37) ראה פע"ח שער ר"ה פ"ה ד"ה יום ט'. (38) ברכות
 בסופה. וש"ג. (39) זח"ג רלו, א (ברע"מ). (40) רמב"ם הל'

ית'. וז"ש רז"ל אדם מקדש עצמו מעט למטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה לבד מה שמקיים מצות עשה של תורה והתקדשתם וכו' כשמקדש עצמו במותר לו

אדם מקדש עצמו כו': יומא לט, א. והתקדשתם כו': קדושים כ, ז. כשמקדש עצמו במותר לו: יבמות כ, א.

נח"ר זו הרי היא בקו ד"סור מרע" (כד אתכפיא הס"א בעודה בתקפה וגבורתה"), והיתרון שבעבודת הבינונים צריך להיות גם בקו ד"ועשה טוב".

ולזה מוסיף שהיתרון המבואר לעיל הוא, לבד מה שמקיים מצות עשה והתקדשתם וכו" – שגם מצות עשה זו אינה שייכת בצדיקים, שהרי "פי' והתקדשתם שתנשו עצמכם קדושים .. אף שבאמת אינו קדוש ומובדל מס"א כו", וא"כ גם ב"ועשה טוב" יש יתרון בעבודת הבינונים על עבודת הצדיקים.

(כ"ק אדמו"ר⁵⁶)

שמקיים מצות עשה של תורה .. כשמקדש עצמו במותר לו: ומ"מ עדיין נקראים ענינים אלו בשם "דברי הרשות" (ולכאורה, כיון ש"מצות עשה של תורה" לקדש עצמו בהם, מה נשתנו ענינים אלו משאר ענינים שאדם מצווה שלא לעשותם) – כי הציווי "קדש עצמך" הוא רק בהנוגע לכללות ההנהגה, ולא באופן שבנוגע לכל פרט ופרט, בכל פעם שמזדמן לו דבר ה"מותר לך", חייב הוא לקיים "קדש עצמך" בפרט זה, אלא הדבר תלוי במעמדו ומצבו של האדם, בתנאי הזמן והמקום וכו'.

(כ"ק אדמו"ר⁵⁷)

מצות עשה של תורה .. כשמקדש עצמו במותר לו: וכ"כ אדה"ז לקמן פ"ל (שהחייב לקדש עצמו במותר לו הוא מדאורייתא), והיא דעת "חרדים⁵⁸ בשם גאון⁵⁹ ורשב"י⁶⁰" (בית אהרן⁶¹).

(כ"ק אדמו"ר¹⁵⁷)

והתקדשתם וכו': לכאורה פשוט דקאי על הפסוק "והתקדשתם גו'" שבפרשת קדושים⁶², שהוא אחרי הפסוק "קדושים תהיו"⁶³ (וכמ"ש לקמן⁶⁴ "לקדש

שבחי' היסוד (הנקרא צדיק, כמ"ש⁴⁶ "צדיק יסוד עולם", היינו שהוא היסוד דמלכות הנקראת עולם) "אוכל לשובע נפשו" דמלכות⁴⁷ (הנקראת נפש⁴⁸).

[ובאמת "תלמידי חכמים" שייכים גם לספירת היסוד, כי "תלמידי חכמים" הוא מספר "ברית", והיינו יסוד שהוא "ברית קודש"⁴⁹ (היינו שנמשך מבחי' חכמה הנקראת "קודש", כי יסוד אבא מלובש ביסוד ז"א⁵⁰. וזהו גם דיוק הלשון "תלמידי חכמים" דוקא, שמקבלים מבחי' חכמה)].

משא"כ בשאר כל אדם, שאינם במדרגה זו, ואכילתם היא ע"ד "ובטן⁴⁵ רשעים תחסר"⁵¹ – די להם לאחר סעודתם שעה אחת (כנגד ה' פעמים גבורה) או פחות (מקצת ה' גבורות עכ"פ), שבזה מתגבר וכובש את יצרו ("לאכפיא לס"א").

(מוהר"צ אבי כ"ק אדמו"ר⁵²)

ומאחר סעודתו .. ועוסק בתורה באותה שעה: לכאורה הם שני ענינים שאינם תלויים זה בזה. וצע"ק⁵³.

(כ"ק אדמו"ר¹⁵⁵)

וז"ש רז"ל אדם מקדש עצמו מעט למטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה: העתיק המאמר בקיצור לשון⁵⁴. ועיי' תוס' שבועות ה, ב ד"ה שאת⁵⁵ שדרך הש"ס לקצר כו'.

(כ"ק אדמו"ר¹⁵⁶)

לבר מה שמקיים מצות עשה של תורה והתקדשתם וכו' .. ופי' והתקדשתם שתעשו עצמכם קדושים כלומר אף שבאמת אינו קדוש ומובדל כו': ביאור כוונת אדה"ז בהוספת ענין זה: עד כאן נתבאר ש"לא ירע לבבו כו'" של הבינוני, מפני שיש בעבודתו נחת רוח שאין בצדיקים; אבל

(56) "שיעורים בספר התניא" ע' 319 הערה 10. (57) תו"מ חל"ד ע' 255. (58) סוף חלק מ"ע מה"ת. (59) מנין המצוות לכה"ג מ"ע קסג. (60) כ"ה בס' בית אהרן (שבהערה הבאה) – מס' מצות השם (מ"ע שמנה ס' חרדים מצוה ו). ובהערות וציונים לקונטרס ומעין בתחלתו תיקון "ורשב"ג", והוא ר' שלמה ׳ גבירול באזהרותיו (אות נט). (61) "בית אהרן והוספות" לרא"ד לאוואוט, השלמת התרי"ג מצוות מ"ע כא (צא, ד). (62) כ, ז. (63) ר"פ קדושים. (64) פ"ל.

(46) שם י"ד, כה. (47) ראה זח"א רמ, סע"א. עיי"ש. (48) ראה פע"ח שער התפלה בתחלתו. (49) ת"ז בהקדמה (יז, ב). (50) ראה ע"ח שער הכללים פי"י. לקו"ת להאריז"ל דברים א, יח. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' כד. ועוד. (51) ראה תו"א ר"פ חיי שרה. עיי"ש. (52) לקוטי לוי"צ לתניא ע' ז. (53) ראה גם "לקוטי פירושים" לעיל ד"ה כל מה. (54) ביומא שם: "אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה. מלמטה מקדשין אותו מלמעלה". (55) ושם: "הש"ס מקצר ומדלג דברי ר"מ דאמר .. שאת כקרום ביצה שני' לה כצמר לבן".

ליקוטי אמרים

פרק כז

שסז

ופי' והתקדשתם שתעשו עצמכם קדושים כלומר אף שבאמת אינו קדוש ומובדל מס"א כי היא בתקפה ובגבורתה כתולדתה בחלל השמאלי רק שכובש יצרו ומקדש עצמו. והייתם קדושים כלומר סופו להיות קדוש ומובדל באמת מהס"א ע"י שמקדשים אותו הרבה מלמעלה ומסייעים אותו לגרשה מלבו מעט מעט :

[לד, א]

וגו"ו⁶⁶ (שעליו דרשו לפני' בגמ' שם „אדם מטמא עצמו כו"ו).

(כ"ק אדמו"ר¹⁵⁷)

סופו להיות קדוש ומובדל באמת מהס"א: אין זה סותר למ"ש לעיל „אולי לכך נברא וזאת עבודתו לאכפיא לס"א תמיד" – כי זה שסופו להיות קדוש ומובדל אינו בנוגע לכל הענינים.

(כ"ק אדמו"ר¹⁶⁷)

עצמו במותר לו שהוא מדאוריית' כמ"ש קדושים תהיו וגו' והתקדשתם וגו"ו, ולא על הפסוק „והתקדשתם" שבפרשת שמיני⁶⁵.

אבל דרשת רז"ל „והתקדשתם גו' אדם מקדש עצמו כו"ו (שהביא לעיל) – משמע ביומא שם דקאי אקרא דפרשת שמיני, שהוא בהמשך לפסוק „ונטמתם

קיצור פרק כז

וזהו שאמר איוב „בראת רשעים", ולא שיהיו באמת רשעים ח"ו, אלא שישבו מרשעו וייעשה הרע שלו יום ואור. ויש מזה נחת רוח למעלה מה שאינו מהצדיקים, שהצדיקים עבודתם הוא לבטל הסט"א לגמרי ע"י אתהפכא, אבל הבינוני שעבודתו הוא אתכפיא, ע"י מוריד הוא לסט"א בעודה בתקפה כו', והרי זה ב' מיני נח"ר. ולא יוקטן בעיניו שום דבר שיעשה ויבטל עצמו לעבודת ה' במחשבה או בדיבור ומעשה, אפי' בדברים מותרים, כי ע"י נעשה אתכפיא, וגם מקיים מ"ע „והתקדשתם כו"ו, ועי"ז סופו „והייתם קדושים כו"ו.

יבאר אם העצבות אינה מדאגת עוונות, אלא רק מהרהורים רעים ותאוות רעות שנופלות לו במחשבתו. וזה יתחלק לב' חלקים:

הא' – הרהורים ותאוות שנופלות לו בשעת עבודה, וחלק זה יבואר פכ"ח. ואם נופל בעת עסקיו⁶⁸ וכה"ג, אומר שמזה אין ראוי להתעצב כלל, ואדרבא, אם יתעצב מזה הוא גסות הרוח, שאינו מכיר מקומו כו'. ואדרבא, יש לו לשמוח בחלקו, שאף שנופל לו הרהור ותאוה, אינו מקבלו ברצון, אלא מדחהו ומסיח דעתו מזה, וא"כ מקיים מה שציוה ה' „ולא תתורו" (והוא ממנין תרי"ג). ובכל דחי' ודחי' אתכפיא סט"א, ועי"ז „אסתלק יקרא דקוב"ה".

קיצור שני

ח"ו, וארז"ל ישב אדם ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כאילו עשה מצוה. ובכל דחי' ודחי' שמדחה הרע במחדו"מ אסתלק יקרא דקוב"ה לעילא לעילא ואתכפיא סט"א המגבי' את עצמה כנשר כו'.

העבודה, וחלק זה יבואר פכ"ח) אלא בעת עסקיו. ונוסחא זו נראית יותר (כ"ק אדמו"ר – הערה לס' קיצורים והערות ע' קמד).

ואם העצבות היא מהרהורים רעים ותאוות רעות שנופלות לו במחשבתו, אם נופלים לו בעת עסקו בדרך ארץ וכה"ג, יש לו לשמוח בחלקו, אשר אם יסיח דעתו מהם יקיים בזה לאו דלא תתורו כו', אשר אין הקב"ה מדבר בצדיקים לקראם זונים

(65 יא, מד. 66 שם, מג. 67 תו"מ סה"מ ח"ב ע' של הערה 101. 68 בכת"י 2, 3, 4, 5, 6: „הא' – הרהורים ותאוות שנופלים לו שלא בשעת העבודה (והב' הן כשנופלים לו בשעת

שסח ליקוטי פרק בו אמרים

וגם בדברים המותרים, לזבוח יצרו אפי' שעה קלה כו', כמו לאחר סעודתו שעה א' או פחות ולעסוק בתורה, או לבלום פיו מלדבר מה שהלב מתאוה. ומקדושה זו נמשך קדושה עליונה לסייעו, וכמ"ש „והתקדשתם“, פי' לכבוש יצרו בע"כ, אז „והייתם קדושים“, סופו להיות קדוש כו'.

ואל יפול לב האדם גם אם יהי' כל ימיו במלחמה זו, ואולי לכך נברא. ושני מיני נחת רוח יש למעלה: א' מבחי' אתהפכא ע"י הצדיקים, והב' מבחי' אתכפיא ע"י הבינונים, וכמ"ש „ועשה לי מטעמים כו'“, ע"ד מטעמים ממאכל ערב, ועוד מטעמים שעושים מהדברים החמוצים למתקם כו'. וכמ"ש „כל פעל ה' למענהו וגם רשע ליום רעה“, פי' שיעשה מהרע שלו יום ואור כו'.

לקוטי הגהות – מיוחס להצ"צ

(וכמ"ש הפי' בסש"ב פכ"ז).

מטעמים לשון רבים שני מיני נחת רוח כו': צ"ע מתקוני זוהר תכ"א⁷⁰: „ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי מפקודין דעשה דאתייהבו מאהבה ולא מפקודין דל"ת כו'“.

אולי לכך נברא: עיין לעיל פי"ב: „שכך נוצר האדם כו'“, ועיין מ"ש שם.

ועל זה אמר איוב בראת רשעים .. שיגיע אליהם כמעשה הרשעים: עיין לקו"ת ד"ה את שבתותי פ"ה⁶⁹: „וגם ארו"ל הי' בעיניך כרשע